

IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM
EMBERI JOGI MUNKACSOPORT TITKÁRSÁGA

FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK JOGAIÉRT FELELŐS TEMATIKUS MUNKACSOPORT

IKT. SZÁM: VII/30/11/2017
MELLÉKLET: JELENLÉTI ÍV

EMLÉKEZTETŐ
2017. OKTÓBER 12. 10.00

Helyszín: IM 439/a. tárgyaló

Időpont: 2017. október 12. 10.00

Tárgy: a Fogyatékossgal Élők Jogaiért Felelős Tematikus Munkacsoport ülése

Jelen vannak: a mellékelt jelenléti ív szerint

Dr. Juhász Péter, az EMMI Fogyatékossgügyi Főosztályának vezetője köszöntötte a résztvevőket, elmondta, hogy a Fogyatékossggal Élők Jogaiért Felelős Tematikus Munkacsoport (a továbbiakban: TMCS) jelenlegi ülésére meghívást kaptak olyan civil szervezetek is, amelyek nem tagjai a TMCS-nek.

1. napirendi pont: Ügyrend elfogadása

Szabó-Princz Viktória, az Emberi Jogi Munkacsoport Titkárságának vezetője elmondta, hogy az ügyrend tervezetére érkezett észrevételek egy része átvezetésre került. Javasolta, hogy a Fogyatékos Emberek Szervezetinek Tanácsa (a továbbiakban: FESZT) részéről érkezett vitás kérdéseket az ülésen egyeztessék.

Dr. Mikola Orsolya Irén a FESZT képviselőjében jelezte, hogy az észrevételeket tudomásul vették, nem szükséges azokat megvitatni.

Szabó-Princz Viktória jelezte, hogy eldöntendő az emlékeztető elkészítésének határideje (Ügyrend V.2. pont). A FESZT javaslata 15 nap volt, de a Titkárság a többi tematikus munkacsoport tekintetében 10 vagy 30 munkanapos határidővel dolgozik.

Dr. Mikola Orsolya Irén a 10 napos határidőt javasolta.

Mikesy György a Fáy Károly Hallássérült és Fogyatékos Személyek Egyesületének képviselőjében javasolta, hogy a Titkárság véleménye legyen irányadó, a kapacitásaik figyelembevételével.

Szabó-Princz Viktória megköszönte a felvetést és jelezte, hogy a Titkárság a 10 munkanapos határidőt is tudja vállalni, ha a munkacsoporttagok ezt kérik.

Mikesy György a 30 napot javasolta.

Dr. Juhász Péter szavazásra bocsájtotta a kérdést.

A TMCS tagjai jelentős többséggel a 10 munkanapos határidőre szavaztak, a döntést a Titkárság elfogadta.

Kovács Melinda az Értelmi Fogyatékosokkal Élők és Segítői Országos Szövetségének (a továbbiakban: ÉFOÉSZ) képviselőjében javasolta, hogy az Ügyrend IV.3. pontja egészüljön ki azzal, hogy amennyiben a tagok bizonyos százaléka kezdeményezi, akkor a rendkívüli ülés kerüljön összehívásra.

Szabó-Princz Viktória elmondta, hogy az itt elhangzottaknak megfelelően a Titkárság módosítja az Ügyrendet, amelyet megküldenek a tagoknak.

Dr. Juhász Péter kérte, hogy konkrét javaslat hangozzék el, amely alapján az ügyrend tervezete módosításra kerülhet. Példaként említette, hogy az Országos Fogyatékosügyi Tanács esetében a tagok egynegyedének kezdeményezése alapján kötelező rendkívüli ülést összehívni.

Kovács Melinda jelezte, hogy ez az arány elfogadható.

Dr. Mikola Orsolya Irén jelezte, hogy az Ügyrend tervezetének IV.2. pontja szerint a rendes ülésre szóló meghívót az ülés tervezett időpontja előtt legalább 5 munkanappal megelőzően kell megküldeni. Jelezte, hogy több időre lenne szükségük ahhoz, hogy a tagszervezetekkel, illetve a Civil Koalíció tagjaival egyeztetni tudjanak, valamint ahhoz, hogy az ülésen minél nagyobb számban jelen tudjanak lenni. Javasolta a 10 munkanapos előzetes értesítést rögzíteni.

Szabó-Princz Viktória elmondta, hogy a többi tematikus munkacsoport esetében nincs ilyen kikötés az ügyrendben. A gyakorlatban az a jellemző, hogy a munkacsoportokat korábban értesíti a Titkárság az ülések várható időpontjáról, de nincs akadálya egy kitétel rögzítésére. Ugyanakkor kérte, hogy ez esetben az emlékeztető elkészítésére is 10 munkanap és ne 10 nap álljon rendelkezésre annak érdekében, hogy egyégesen legyenek a határidők meghatározva az ügyrendben.

Dr. Juhász Péter összefoglalta a javaslatokat: *az Ügyrend IV.2. pontja úgy módosuljon, hogy a rendes ülés tervezett időpontjáról szóló tájékoztatást az ülés tervezett időpontja előtt legalább 10 munkanappal megelőzően kell megküldeni, a rendes ülésre szóló meghívót pedig az ülés tervezett időpontja előtt legalább 5 munkanappal; IV.3 pontja egészüljön ki egy mondattal, amely úgy szól, hogy rendkívüli ülést össze kell hívni, amennyiben a Munkacsoport tagjainak legalább egynegyede azt írásban kezdeményezi; a V.2. pontban 10 munkanap szerepeljen.*

A TMCS tagjai egyhangú igen szavazattal a javaslatokat elfogadták.

2. napirendi pont: Emberi jogi vonatkozású fogyatékosügyi kérdések, aktualitások – az ENSZ Fogyatékosokkal Élő Személyek Jogairól Szóló ENSZ Egyezményének aktuális országjelentése kapcsán

Dr. Juhász Péter bevezetőjében elmondta az ülés előzményeit. A TMCS 2017. szeptember 14-ei ülésén a FESZT egy cselekvési terv összeállítása érdekében egyeztetést kezdeményezett

a Civil Koalíció tagjai, illetve az érintett kormányzati szereplők között. Az EMMI és az IM közös döntése alapján az a válasz született, hogy a kormányzat nyitott az együttműködésre a TMCS keretein belül, oly módon, hogy a TMCS ülésein a Civil Koalíció azon tagjai is részt vehessenek, akik nem tagjai az TMCS-nek. **Dr. Juhász Péter** hangsúlyozta, hogy az ENSZ Egyezmény végrehajtását felügyelő nemzetközi testület számára benyújtandó országjelentés kapcsán fontos a kompetencia határokat tisztázni. Elmondta, hogy a TMCS a szövegezésben, az országjelentés tartalmának összeállításában nem tud részt venni. Ez egy tisztán kormányzati jelentés, amelynek szövegezése elsősorban a Fogyatékosügyei Tárcaközi Bizottság (FTB) koordinációjával zajlik. Ugyanakkor fontosnak tartják, hogy az országjelentést friss és releváns, a terepről érkező információkkal tudják összeállítani. Reményét fejezte ki, hogy ezek az információk a TMCS üléseken el fognak hangozni. Megjegyezte, hogy a civil árnyékjelentés elkészítéséhez is hasznos lehet az itt zajló párbeszéd. Rögzíteni kell ezen kívül azt, hogy mi lehet az a termék, amit az egyeztetések nyomán eredményként elfogadnak. Leszögezte, hogy a jelenlévő kormányzati szereplők nem rendelkeznek olyan felhatalmazással, hogy bármiféle kormányzati intézkedésre vagy cselekvésre vonatkozó javaslatot jóváhagyjanak, azokra ígéretet tegyenek. Az egyeztetés során az elhangzó javaslatokra saját szakterületüket és szakértelmüket illető visszajelzéseket tudnak adni. Ennek a munkának az eredményeként egy olyan javaslatcsomag születhet, amely a kormányzat részéről formálisan semmilyen jóváhagyással nem fog bírni, ugyanakkor akár a Civil Koalíció, akár a TMCS részéről egyfajta ajánlásként kerülhet döntéshozó felsővezetők, illetve más fontos fórumok (pl. OFT) elé. **Dr. Juhász Péter** az ülések munkamódszeréül azt javasolta, hogy – a megküldött kérdéseken vagy a FESZT által kiemelt kérdéseken végigmenve – először hangozzanak el a civil oldal részéről azok a felvetések, javaslatok, amelyeket fontosnak tartanak. Ezekre a felvetésekre a kormányzati szereplők reagálnak, illetve jelezni fogják, ha a javaslatnak vezetői döntést igénylő pontja van. Így kialakulhat egy partneri párbeszéd a javaslatokról, felvetésekről.

Dr. Mikola Orsolya Irén hangsúlyozta, hogy a FESZT által megküldött anyag a Civil Koalíció kezdeményezése. Elmondta, hogy azért ebben a formában küldték meg, mert a kapott e-mailben az állt, hogy a javaslatokról a mai ülésen szavazással döntenek.

Szabó-Princz Viktória elmondta, hogy az említett e-mail az ügyrenddel kapcsolatosan került kiküldésre. Azt kérte a Titkárság, hogy az ügyrendre vonatkozóan tegyenek írásbeli javaslatokat és arról történik a szavazás.

Dr. Mikola Orsolya Irén erre az e-mailre alapozva készítették el a megküldött anyagot, amelyben látható, hogy a list of issues egyes pontjai milyen főbb területekkel kapcsolódnak össze, valamint az, hogy mire szeretnének fókuszot helyezni, párbeszédet folytatni. **Dr. Juhász Péter** szavaira reagálva elmondta, hogy az érdemi együttműködés vonatkozásában most nem tudnak választ adni arra, hogy ezt a Civil Koalíció hogyan tudja vállalni.

Szabó-Princz Viktória jelezte, hogy az Emberi Jogi Munkacsoport (a továbbiakban: EJMCS) előre láthatólag decemberben fog ülésezni. Javasolta, hogy ha addigra valamilyen anyag készül, akkor arról az EJMCS-t is tájékoztassák.

Mikesy György szeretné tisztázni, hogy az OFT és a TMCS közötti kapcsolatot. Mert a FESZT anyaga az OFT ülésén is napirendre kerülhet.

Dr. Juhász Péter a két testülettel kapcsolatosan elmondta, hogy a funkciójuk, koordinációjuk, összetételük teljesen más. A TMCS egy vegyes összetételű munkacsoport, melynek civil és kormányzati tagjai is vannak és alapvetően emberi jogi kérdésekre fókuszál. Az OFT-nek egy kivétellel csak civil tagja van és általában a fogyatékosügyei szakmai és

szakmapolitikai kérdésekre fókuszál, ez egy közvetlen javaslatvételi fórum. A két testület között kapcsolat nincsen. Ezzel a munkával kapcsolatban hangsúlyozta a fontosságát a kapcsolatteremtésnek, ezért javasolta a korábbi hozzászólásában, hogy ha a TMCS keretein belül elkészül egy olyan javaslatcsomag, amelyet a Civil Koalíció, illetve a TMCS civil tagjai egyöntetűen támogatni tudnak, akkor azt terjesszék az OFT elé is. A FESZT által megküldött anyag vitaindítónak tekinthető, ezért nem ezt az anyagot javasolja az OFT-nek megküldeni, de természetesen az OFT tagjai bármikor, bármilyen anyagot a testület elé terjeszhetnek.

Kovács Melinda kérte, hogy konkrétan kerüljön meghatározásra, hogy az itt elkészült javaslatcsomag milyen fórumokra, illetve felsővezetői szintre lesz felterjesztve. Példaként az FTB-t említette.

Dr. Juhász Péter kérte, hogy fogalmazzák meg azokat a konkrét fórumokat, illetve irányokat, hogy az elkészült anyagnak majd milyen utakat kellene bejárnia. Jelezte, hogy nem látja akadályát annak, hogy az FTB elé kerüljön az elkészült anyag. Ahogy a korábbi hozzászólásokban elhangzott az EJMCS és az OFT napirendjére is felkerülhet.

Szabó-Princz Viktória elmondta, hogy az EJMCS-nek van javaslattevő feladata is a kormányzat részére. Ha a decemberi ülés napirendjére fel tud kerülni a javaslatcsomag, akkor az EJMCS szavazhat arról, hogy az FTB elé kerüljön.

Kovács Melinda jelezte, hogy az FTB-t mindenképpen javasolja. Célszerű lenne egy olyan cselekvési tervet elfogadni, amelynek az is a része, hogy mi történik az itt megfogalmazott javaslatokkal.

Dr. Juhász Péter elmondta, hogy ennek nincs akadálya, várják a javaslatokat erre vonatkozóan.

Mikesy György megkérdezte, hogy a kormányzati végrehajtással kapcsolatban milyen szerepe van a TMCS-nek, nyomon tudja-e követni, végezhet-e ellenőrző tevékenységet.

Szabó-Princz Viktória elmondta, hogy az EJMCS javaslatokat fogalmazhat meg a kormányzat részére. Az Emberi Jogi Munkacsoportról szóló 1039/2012 (II. 22.) Korm. határozat a UPR ajánlások végrehajtása tekintetében fogalmaz meg a munkacsoport részére monitoring feladatot. A TMCS-től függ, hogy milyen témákat tűznek napirendre. Nincs akadálya annak, hogy a későbbiek folyamán legyen a CRPD jelentés végrehajtására vonatkozó napirendi javaslat.

Kovács Melinda elmondta, hogy véleménye szerint a jelenlegi ülés célja, hogy a munka kereteit meghatározzák, ezért most nem tud konkrét javaslatot tenni.

Dr. Juhász Péter hangsúlyozta, hogy a szeptember 14-ei TMCS ülésen a Civil Koalíció kezdeményezett egyeztetést a CRPD által megküldött kérdéssorral kapcsolatosan. Megerősítette, hogy erre a kormányzat készen áll. Az egyeztetés alapállása, hogy a kormányzat várja a civil szervezetek konkrét javaslatait, illetve a most elhangzottak alapján a munka kereteire vonatkozó javaslatokat.

Dr. Kálózi Mirjam az Autisták Országos Szövetségének képviselőjeként javasolta a kérdések felosztását témakörönként és minden témakör egy-egy ülésen való megvitatását. A megküldött anyag általános jellegű, de a területek, a prioritások kiderülnek belőle. Ennek mentén lehetne tervezni, hogy a TMCS tagjai a következő ülésre mivel készüljenek. Konkrét munkaterven eddig egyik tag sem gondolkodott.

Dr. Juhász Péter összefoglalta az elhangzottakat. Egyrészt arról hangzott el javaslat, hogy készüljön egy munkaterv, amelyet a következő ülésen tudnak elfogadni. Az ülés előtt írásban lehet a tervezetre javaslatokat tenni. Másrészt a következő alkalomra megszületik a Civil Koalíció tagjai között egy belső, felelősségi területek szerinti munkamegosztás az egyes témák alapján.

Dr. Mikola Orsolya Irén kiegészítette a **Juhász Péter** által elmondottakat azzal, hogy a civil oldalról azért nehéz az együttműködés, mert alapvetően adott ülésen egy kérdéskört megvitatva érdemben és hatékonyan tudnának a felvetett javaslatokról dönteni, amelyek a civilek által közvetlenül tapasztalt problémákat jogforrási szinten is megnevezett módosításokkal összhangba tudják hozni. Egy olyan platformot szeretnének, ahol ténylegesen változtatást érhetnek el. Kedvező a március 31-ig tartó időpont, amely kis lépések megtételére ad keretet. Mivel a Civil Koalíciónak nagyon sok tagja van, ezért időpocsékolás javaslatcsomag készítése. Nem várják, hogy minden javaslatuk elfogadásra és megfontolásra kerüljön. Olyan közös gondolkodásra van szükség, amelyben a civilek által megfogalmazott problémák jogszabályi, kormányrendeleti szinten hogyan tudnak változtatást hozni. Ebben nem tudnak proaktívak lenni a szeptember 14-ei ülés után sem. A pontok alapján, amelyeket a Civil Koalíció már csoportosított, nagyjából 3 ülésre lesz szükség. Ha a cselekvési terv azt jelenti, hogy a Civil Koalíció készítsen valamit, ez is fontos lépés lenne, csak a másik oldalról céltalan.

Dr. Juhász Péter hangsúlyozta, hogy semmilyen elvárást nem támasztanak sem a TMCS civil tagjai, sem a Civil Koalíció felé. A kormányzat nem szeretne senkit dolgoztatni vagy olyan anyagok összeállítására ösztökélni, amelyet ő maga nem akar előállítani. Elmondta, hogy azt várta, hogy a mai ülésen a kérdéseken végigmenve elhangzik majd, hogy mi az, amit a civil szervezetek az egyes kérdésekkel kapcsolatban fontosnak, fajsúlyosnak látnak, konkrét ügyek, szakmai szempontok, történések, nemzetközi trendek, kritikák, bármi egyéb. Megjegyezte, hogy előremutató **Kálózi Mirjam** javaslata a témakörök szerinti csoportosításról, amely a **Kovács Melinda** által említett munkaterv része lehet, valamint a munkaterv része lehet a **Mikola Orsolya** által említett 3 ülés tervezése. Természetesen lehet szó több ülésről is. A munkaterv része lehet még, hogy milyen szakmai tartalmat javasolnak. Elhangzott, hogy a civil szervezetek közötti feladatleosztás még nem kristályosodott ki, illetve, hogy igényt tartanak munkatervre, ami a további ütemezést tartalmazza. **Dr. Juhász Péter** jelezte, hogy maximálisan nyitottak.

Dr. Kálózi Mirjam megkérdezte, hogy a felvetett problémák kapcsán kormányzati oldalról vannak-e jogszabály módosítással kapcsolatos elképzelések. Megerősítette a szeptember 14-ei ülésen elmondottakat, hogy könnyebb lenne úgy további javaslatokat megfogalmazni, ha lenne kiindulási alap. Nem fognak elrugaszkodott ötletekkel előállni, amennyiben van már elképzelés, koncepció a kormányzati oldalról. Szeretnék megismerni a kormányzati szándékot, hogy arra tudjanak reflektálni és érdemi párbeszéd alakuljon ki.

Dr. Juhász Péter elmondta, hogy a kérdések többségében van folyamatban lévő koncepció, és sok esetben konkrét folyamatok is zajlanak. Ha erre van igény, akkor ezt is rögzíthetik, hogy az üléseken a témák szerint csoportosított kérdésekkel kapcsolatban hangozzon el a kormányzati álláspont. Ennek nincs akadálya, de erre készülni kell, ezért fontos meghatározni, hogy a következő ülésnek mely kérdések lesznek a témái.

Dr. Kálózi Mirjam megjegyezte, hogy éppen ezért javasolta a tematizálást. Ezen kívül javasolta az adott témában érintett más minisztériumok képviselőinek meghívását. Esetleg előzetesen megküldött anyagokat, amelyek tartalmazzák, hogy milyen folyamatok vannak kormányzati oldalról, a Civil Koalíció jobban tud készülni az egyes ülések kapcsán.

Dr. Juhász Péter megerősítette, hogy ez a fórum pontosan ennek akar felületet adni. A Civil Koalíció kezdeményezése nyomán gondolták azt, hogy ez a fórum alkalmas lehet arra, hogy konkrét témákat körbejárjanak. Nincs akadálya annak, hogy más érintett tárcák is meghívásra kerüljenek. De ehhez szükség van arra, hogy lássák, hogy a Civil Koalíció milyen módon csoportosította az ügyeket, mit látnak a fókuszban.

Dr. Kálózi Mirjam elmondta, hogy az elkészült összefoglalás ad képet arról, hogy mit tartanak fókuszban. Ha ez túl általános és pontosításra van szükség, akkor azt megteszik. Felvetette, hogy válasszanak ki egy olyan témakört, amelyet mindenki fontosnak tart a következő ülésen megtárgyalni. Így mindkét oldalnak lenne ideje felkészülni. Ezt is bele lehetne a munkatervbe foglalni. A TMCS tagjai tegyenek javaslatot erre.

Dr. Juhász Péter megkérdezte, hogy jól érti-e, hogy a CRPD által megküldött, összesen 37 kérdés közül a Civil Koalíció néhányat emelt ki konkrétan, és csak ezekkel a pontokkal szeretne foglalkozni. Megjegyezte, hogy az ő terve az volt, hogy az összes kérdést végigveszik.

Kovács Melinda javasolta, hogy a Civil Koalíció által elkészített javaslatokat vitassák meg. Tekintettel arra, hogy a Civil Koalíciónak nem mindenki tagja, és a javaslat a tegnapi napon érkezett, az ÉFOÉSZ-nak lenne még kiegészítése az anyaghoz. Ezeket a kiegészítéseket egy munkatervben lehetne kezelni, amennyiben ez a többiek számára elfogadható. Az ÉFOÉSZ számára az is elfogadható, ha Civil Koalíció által elképzelt rendben folyik a munka, és az ÉFOÉSZ mindig a következő ülésen teszi meg a javaslatait.

Dr. Mikola Orsolya Irén elmondta, hogy az általuk megküldött anyag jó kiinduló pontja lehet a mai megbeszélésnek is, hiszen mindegyik mögött a tagok saját tapasztalatai és észrevételei húzódnak. Azért a list of issues egyes pontjai által kiemelve, mert így van egy olyan kerete, amely a Civil Koalíciónak a párbeszéd alapjául szolgál, hiszen ez az aktualitása. Érdemes ezeken végigmenni, mert sok esetben van konkrét alapja, illetve szóban is hozzátéhetik az egyes tagok, amit szeretnének prioritizálni. Így érdemben tovább lehet haladni, de mindenképpen a kormányzati oldal által javasolt rendben, mert különben érdemben nem tudnának úgy haladni.

Dr. Kiss László, az EMMI Köznevelés-igazgatási Főosztályának képviselőjében javasolta, hogy amikor az oktatás és a fogyatékos gyermekek témáját fogja tárgyalni a TMCS, akkor a háttérmunkákba más, szélesebb oktatási reprezentáltsággal bíró szervezeteket is vonjon be, mert a TMCS tagjai között nincs olyan civil szervezet, amelyik célzottan oktatási területtel foglalkozik.

Kovács Melinda elmondta, hogy pozitív dolog, hogy a civil oldalra van bízva, hogy milyen munkarend kerül kialakításra, milyen témákat csoportosítanak, és hogyan szervezik a munkát. Javasolta, hogy kezdjék el, és menjenek végig a Civil Koalíció javaslatain és a következő ülésre elhozzák az ÉFOÉSZ javaslatait.

Dr. Mikola Orsolya Irén elmondta, hogy abban kéri a kormányzati oldal segítségét, hogy az illetékesek megfelelően legyenek meghívva az adott ülésekre.

Szabó-Princz Viktória a meghívotti kör kapcsán elmondta, hogy a TMCS-knek van egy állandó meghívotti köre a kormányzat részéről. A meghatározott témák szerint más tárcákat, más szerveket is meg tud hívni a Titkárság az adott ülésre, azonban ehhez látni szükséges előre, hogy milyen téma kerül megtárgyalásra. Erre vonatkozóan vonatkozóan várják a javaslatokat.

Mikesy György a témák összegyűjtésével kapcsolatban kérte, hogy horizontális szemléletű legyen, hogy egy adott kérdésben minden fogyatékos személy meg legyen érintve. **Kiss László** hozzászólásával kapcsolatosan megjegyezte, hogy több olyan civil szervezet van itt az ülésen, akinek a tevékenységében szerepel az oktatás területe is. Példaként említette, hogy a jelnyelvi törvénnyel kapcsolatos társadalmi vita során elmondta, hogy nem csak jelnyelv van a világon. Több olyan fogyatékos személy is van, aki augmentatív kommunikációt használ és egyéb kommunikációs segítségre szorul. Ez belefért volna a jelnyelvi törvénybe is a jelnyelv használat mellett. Ezt a javaslatot a SINOSZ utasította el. Ezért javasolja, hogy a kérdéseket ágazati szempontból vizsgálják.

Laczka Zsanett a SINOSZ képviselőjében elmondta, hogy civil oldalról megfogalmazódtak, több civil szervezetet érintő általános témák, mint például az oktatás, a hozzáférhetőség kérdése, valamint kiemelték pontokat, amelyek fontosak, mint például a siket és nagyothalló személyeknek a bilingvális oktatás kérdése vagy a jelnyelvi tolmácsszolgálatok időkerete bővítésének kérdése. Minden szervezetnek vannak olyan célterületek, amelyeket szeretne kiemelni, de természetesen a többi terület is nagyon fontos. Például hallássérült személyek esetében a gépjárművezetői engedély megadása az egészségi állapot tekintetében, ebben a témában nagyon sok kérdéses pont van, amit szeretnének megbeszélni. Amit a Civil Koalíció kiemelt, az egy váznak tekintendő, de a többi civil szervezetnek vannak még további javaslatai.

Dr. Juhász Péter összefoglalta az elhangzottakat. Két dologra fogalmazódott meg igény. Az egyik a munka időbeli, illetve tartalmi ütemezése. Tartalmi szempontból a civil oldal javaslata a CRPD kérdéssor tematikus csoportosítása, amellyel kapcsolatban **dr. Juhász Péter** az egyetértését fejezte ki. A másik igény olyan konkrét javaslatok megfogalmazásának kérése, ami a kormányoldal aktivitását bármilyen szempontból igényelné. **Dr. Juhász Péter** elmondta, hogy azért örült ennek a kezdeményezésnek, mert olyan fórumok vannak, ahol a kormányzati szereplők el tudják mondani, akár rendszer szinten, akár az egyes kérdéseket tekintve, hogy milyen intézkedések, milyen előremutató lépések történtek. Ez a fórum egy jó lehetőség arra, hogy ez az irány megforduljon és a civil oldal tudja jelezni, hogy a terepen, az érintettekkel közvetlen kapcsolatban állva, mik azok a konkrét ügyek, amelyekkel kapcsolatban problémákat látnak, és ezekkel kapcsolatban konkrét javaslattal is tudnak élni. Kiemelte **dr. Kálózi Mirjam** szeptember 14-ei ülésen elhangzott hozzászólását, amelyben azt mondta, hogy az érintettekkel érintkezve tudnak javaslatokat megfogalmazni, mert látják azokat a szempontokat, amelyek a terepen érvényesülnek, ugyanakkor a civil oldal nem látja azokat a kodifikációs, államigazgatási, szabályozási, finanszírozási szempontokat, amelyekért a kormányzati szereplők felelősek. Ezért nagyon fontos egy olyan fórum megteremtése, ahol a civil oldal javaslataira a kormányzati oldal tud reagálni, amely aztán tudja a későbbi gondolkodást alakítani. De ha ennek a párbeszédnek a kormányoldal adja a tematikáját és a keretét, akkor ez a fórum nem fog különbözni a fogyatékosügy terén létező egyéb ilyen véleményező típusú testülettől.

Dr. Mikola Orsolya Irén kiemelte az ésszerű alkalmazkodás témáját, amely a list of issues több pontján – mind a hozzáférhetőség, mind általában véve hátrányos megkülönböztetés kapcsán – felmerül. Ez jelenleg a Munkatörvénykönyvén kívül, foglalkoztatás és munkavégzésen kívül érdemben nem jelenik meg. A CRPD az élet egész területén él ezzel a fogalommal és minden egyes területre alkalmazandó. Fontos különbség van a hozzáférhetőség és az ésszerű alkalmazkodás kötelezettsége között. A Civil Koalíció szeretné – a CRPD Bizottsággal, az Egyezmény fogalmával és értelmezésével összhangban –, hogy az ésszerű alkalmazkodás a hátrányos megkülönböztetésnek az egyik formája legyen, másrészt a foglalkoztatás és munkavégzés területén kívül is megfelelően kerüljön értelmezésre és

alkalmazásra, harmadrészt az ésszerű alkalmazkodás fogalma nincs tisztázva, nem meghatározott, nincs értelmezve és nem is alkalmazott. Megjelenik a Munkatörvénykönyvében, értelmezhető a CRPD-vel összhangban, de a gyakorlatban nincs alkalmazva, vagy nem megfelelően van használva. Ez az egyik Civil Koalíció által kiemelt fő kérdéskör, amely az Egyezmény általános meghatározásai között is szerepel, így nem lehet leszűkíteni csak egy kérdéskörre. Javasolta, hogy ennek mentén haladjanak és akár a mai ülésen konkrét javaslatokig jussanak el. Hozzátette, hogy ide kapcsolódik az ATM-ek ügye is, amelyre a Bizottság is rákérdezett az OTP automaták kapcsán. A többi ATM vonatkozásában is fontos, hogy ez jelenleg a gyakorlatban hogyan valósul meg, történt-e általános intézkedés az ügyben. Ez egy különösen fontos kérdés, nem csak a fizikai hozzáférhetőségre, hanem a honlapok vonatkozásában is.

Dr. Juhász Péter elmondta, hogy a **Mikola Orsolya** által felvetett téma elindíthat egy produktív beszélgetést, ha jelen vannak a kormányzaton belül a témában érintettek. Mivel a fókuszok, illetve a javasolt menetrend tekintetében még nem teljesen egységes az álláspont, javasolta, hogy a következő ülésre készüljön egy csoportosítási javaslat, amely a 37 kérdésen belül a fő fókuszokat tartalmazza, esetlegesen priorizálva. Megerősítette, hogy nyitott arra, hogy akár mind a 37 kérdést megvitassák bizonyos témák köré csoportosítva. Kérte, jelezzék, hogy a kormányzaton belül mely területek lehetnek érintettek és legalább címszavakban a különböző területeket. Megkérdezte, hogy a csoportosítás tekinthető-e a munkatervnek.

Dr. Kálózi Mirjam elmondta, hogy az eddigi közös munka során már kialakultak a főbb fókuszpontok. Javasolta, hogy a következő ülés témája az oktatás legyen. A másik, mindenki számára fontos terület a szociális szolgáltatások, például a támogató szolgáltatások helyzete. A felvetett ágazati csoportosítás jó lehet. Az átfogó, minden területet érintő kérdések – mint például az ésszerű alkalmazkodás érvényesülése – területenként kerüljön megvitatásra. További témaköröknek javasolta az egészségügy és a munkavállalás területét.

Gombos Gábor, a FESZT képviselőjében egyetértett a területek meghatározásával és kiegészítette a polgári és politikai jogok, beleértve a cselekvőképességet, gondnokságot, támogatott döntéshozatalt, a személyi szabadsághoz és a személyi biztonsághoz való jogot. Kiemelte a pszichiátriai ellátórendszeren belül a személyi szabadság megvonást, ahol az egészségügyi területnek és az igazságügyi területnek kompetenciája lesz. Ezekon kívül lehetne érinteni a kevésbé fajsúlyos polgári és politikai jogokat.

Dr. Juhász Péter megjegyezte, hogy a fogyatékosügy szempontjából nem híve az ágazati felosztásnak, mert az a tapasztalat, hogy ez legtöbbször kompetencia vitákhoz vezet. Viszont a munkamódszer szempontjából most támogatja ezt a felosztást, mivel a Civil Koalíció kezdeményezése arra irányul, hogy a javaslatokat kormányzati szereplőkkel közvetlenül tudják megvitatni. Ezt akkor lehet hatékonyan megvalósítani, ha ágazati felosztásban teszik. Ugyanakkor vannak olyan horizontális kérdések, mint például az ésszerű alkalmazkodás, vagy az akadálymentesség, amelyek adott ágazat vonatkozásában újra és újra előkerülnek. Szervezési szempontból ez járható út.

Dr. Juhász Péter következő ülés előkészítéseként megerősítette az öt témakört: oktatás, szociális szolgáltatások, egészségügy, munkavállalás, polgári és politikai jogok. Megkérdezte, hogy fog-e készülni vázlatos, előkészítő anyag ezzel az öt témakörrel kapcsolatban, amely megjelöli, hogy melyek a kapcsolódó kérdések, illetve van-e olyan kérdés vagy résztema, amit a kérdések nem érintenek, de fontos lenne, hogy belekerüljön az anyagba.

Dr. Kálózi Mirjam azt javasolta, hogy ne egy általános anyag szülessen a következő ülésre, hanem egy adott témakörre fogalmazza meg mindenki a saját javaslatait.

Kovács Melinda elmondta, hogy a javaslatot az ülést megelőző napon kapták meg, nem tudták, hogy milyen keretei vannak a munkának, ezért további egyeztetésre volna szüksége ahhoz, hogy például az oktatással kapcsolatban milyen javaslatokat fogalmazzanak meg.

Dr. Juhász Péter megerősítette, hogy **Kálózi Mirjam** arra tett javaslatot, hogy azt döntsék el most, hogy a következő ülésen az öt téma közül melyik kerüljön napirendre.

Kovács Melinda egyetértett a javaslattal.

Dr. Juhász Péter megkérdezte, hogy szavazásra bocsássa-e az öt témakört, illetve a munkatervet.

Mikesy György megkérdezte, hogy például a büntetés végrehajtás vagy a jelnyelvi szolgálatok melyik területhez tartozik.

Dr. Juhász Péter a kérdésre reagálva elmondta, hogy biztosan vannak olyan részterületek, olyan kérdések, amelyeket nem lehet ez alá az öt témakör alá besorolni, ugyanakkor óriási előrelépésnek tekinti, ha ezeken a kardinális ágazati kérdéseken végigmennének. Ha időközben felmerülnek részkérdések, nincs akadálya annak, hogy arról is beszéljenek. Egyelőre nem javasolta bővíteni a témakörök számát. Megjegyezte, hogy természetesen bármilyen irányba bővíthető, de nem biztos, hogy a végére érnének. Az 5 témakört feldolgozni is több hónap munkája lesz, 2-3 hetenkénti ülésezéssel.

Dr. Kálózi Mirjam javasolta, hogy a felvetett öt témakör kerüljön rögzítésre, a tagok írásban küldjék meg, hogy melyik témával foglalkozzanak a következő ülésen.

Dr. Juhász Péter megfogalmazta a határozati javaslatot. *A TMCS az oktatás, a szociális szolgáltatások, az egészségügy, a munkavállalás, a polgári és politikai jogok témakörével folytassa a munkáját, illetve az öt téma sorrendjét, illetve az egyes témákat érintő kérdéspontokat és más fontos fókuszokat a következő ülés előtt a TMCS civil tagjai írásban megküldik.*

A TMCS a munkatervet 1 tartózkodás mellett elfogadta.

Dr. Juhász Péter megkérdezte, hogy kerüljön-e rögzítésre a következő ülés időpontja. Jelezte, hogy 2-3 hetente szükséges ülésezni.

Mikesy György jelezte, hogy külföldi tartózkodása miatt november 6. után tud részt venni a munkában.

Dr. Kis László megjegyezte, hogy a témakörök sorrendje irreleváns. Javasolta, hogy kezdjék az oktatással és jelezte, hogy az október 30-ával kezdődő hét nem megfelelő.

Dr. Juhász Péter jelezte, hogy az EJMCS Titkárság is leterhelt 30-a előtt, ezért előre láthatólag november 6-ával kezdődő héten lesz a következő ülés.

Dr. Kiss László javasolta, hogy akkor ne az oktatás témakörével kezdjenek.

Dr. Juhász Péter kérte, hogy írásban küldjék meg a sorrendre vonatkozó javaslatokat.

Mikesy György megkérdezte, hogy a jelentésnek mi a határideje.

Dr. Juhász Péter elmondta, hogy a nemzeti jelentés benyújtásának határideje 2018. március 31.

3. napirendi pont: Egyebek

Mikesy György elmondta, hogy egy korábbi ülésen felvetette a jelnyelvi tolmácsok kérdését. Mivel a jelnyelvi törvény csak a képviselők számára biztosítja a személyi tolmácsot, az intézményvezetőknek nincs biztosítva a személyi tolmácsolás. A társadalmi vita során kérte, hogy a vezetők számára is biztosítsanak ugyanolyan jogokat, mint a képviselőknek. Jelezte, hogy még nem kapott választ.

Dr. Juhász Péter a szabályozási helyzetről elmondta, hogy a jelnyelvi törvény, illetve az annak alapján készült miniszteri rendelet alapján a jelnyelvet használó hallássérült személyek számára évi 120 óra térítésmentes jelnyelvi tolmácsolás biztosított. Ezt az állam által működtetett jelnyelvi tolmácsszolgálatok útján lehet igénybe venni. Ezen kívül az oktatási rendszerben vannak plusz tolmácsolási órák, amelyeket a 120 órán felül további tolmácsolási óráként azok a hallássérültek vehetnek igénybe azok, akik közép- vagy felsőfokú tanulmányaikat végzik. Az önkormányzati és országgyűlési képviselők esetében sem korlátlanul és a munkavégzésük teljes időtartamára biztosított a jelnyelvi tolmácsolás, csak a plenáris, illetve a közgyűlési üléseken való felszólalásukhoz és az ülés követéséhez szükséges jelnyelvi tolmácsolást biztosítja az állam ugyanilyen rendszerben. Nekik is a jelnyelvi tolmácsszolgálatról kell megrendelni a tolmácsot. Olyan rendszer, amelyben főállású tolmács alkalmazását finanszírozná az állam, semmilyen beosztású személy tekintetében a szabályozás nem biztosítja. A munkavállalás során alkalmazott jelnyelvi tolmácsolás, erre a jelenlegi szabályozás alapján a 120 órás időkeret irányadó. Hosszabb ideje visszatérően napirendre kerül a tolmácsolási órák megemelésének a szükségessége. Országos szinten az tapasztalható, hogy az éves 120 órát elenyésző számban merítik ki a jogosultak, alacsony azoknak a száma, akik a 120 órát kihasználják. Emellett méltányolható és érthető, hogy vannak olyan helyzetek és munkakörök, amelyekben ennek még a többszöröse is indokolt lehet. Folyamatban van a vizsgálata annak, hogy milyen költségvetési források lennének szükségesek ahhoz, hogy ezek a tolmácsolási órák megemelkedjenek. Olyan típusú változtatás nincs napirenden, amelyben főállású jelnyelvi tolmács finanszírozása állami forrásból történne.

Laczka Zsanett jelezte, hogy a jelnyelvi tolmácsolás óraszámának kérdése számukra is fontos. Valóban plusz óraszám jár azoknak, akik tanulnak. De az általános iskolások számára nincs ilyen. Ezen kívül a tanulók részére biztosított plusz óraszám nagyon kevés.

Dr. Juhász Péter elmondta, hogy a SINOSZ a közelmúltban a kérdéssel kapcsolatban konkrét, számszerű javaslatot tett. Az EMMI költségvetési oldalról vizsgálja, hogy mennyire megvalósítható a javaslat.

Dr. Juhász Péter megerősítette, hogy a november 6-ai héten várható a következő ülés, és várják a megbeszélte anyagokat. További hozzászólás hiányában az ülést lezárta.

Hangfelvétel alapján készítette: Józsa Teodóra szakreferens, Emberi Jogi Munkacsoport Titkársága, IM

Látta: Szabó-Princz Viktória titkárságvezető, Emberi Jogi Munkacsoport Titkársága, IM

Jóváhagyta: Juhász Péter főosztályvezető, Fogytékosságügyi Főosztály, EMMI